

Vergaderjaar 2004–2005

29 850

Wijziging van de Wet werk en bijstand in verband met het verlenen van een financiële tegemoetkoming aan personen die een ouderdomspensioen op grond van de AOW ontvangen, alsmede in verband met enige aspecten van de financieringssystematiek

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 9 november 2004

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen voldoende zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

Inhoudsopgave

- Algemeen
- Artikel I, onderdelen A en B
- Artikel I, onderdeel C
- Artikel I, onderdeel D

Algemeen

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. Het wetsvoorstel beoogt twee aanpassingen van de Wet werk en bijstand (WWB). Ten eerste wordt beoogd om personen met een gekort ouderdomspensioen op grond van de AOW via een verhoging van de bijstandsnorm de volledige tegemoetkoming in de AOW over het jaar 2005 te doen ontvangen. Ten tweede vinden een tweetal technische wijzigingen in de financieringssystematiek van de WWB plaats. Waarom heeft de regering gekozen om deze, duidelijk verschillende wetwijzigingen via één wetsvoorstel in te dienen? Waarom is het wetsvoorstel niet in haar geheel aan de Raad van State ter advies voorgelegd?

De leden van de CDA-fractie hebben voorts een aantal vragen en opmerkingen per onderdeel van het voorliggende wetsvoorstel.

De leden van de PvdA-fractie hebben met gemengde gevoelens kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Enerzijds menen zij dat de regering terecht een inkomensondersteuning wil geven aan ouderen. Anderzijds komt een fors volume van het ingezette geld terecht bij ouderen met een meer dan een gemiddeld inkomen. In tijden van schaarste moeten de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen zo

¹ Samenstelling:

Leden: Noorman-den Uyl (PvdA), Bakker (D66), De Vries (VVD), De Wit (SP), Van Gent (GL), Verburg (CDA), Hamer (PvdA), voorzitter, Bussemaker (PvdA), Vendrik (GL), Mosterd (CDA), Smits (PvdA), Örgü (VVD), Weekers (VVD), Rambocus (CDA), De Ruiter (SP), Ferrier (CDA), ondervoorzitter, Huizinga-Heringa (CU), Bruls (CDA), Varela (LPF), Eski (CDA), Koomen (CDA), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Douma (PvdA), Stuurman (PvdA), Kraneveldt (LPF) en Hirsi Ali (VVD).

Plv. leden: Depla (PvdA), Ko^{er} Kaya (D66), Blok (VVD), Kant (SP), Halsema (GL), Smilde (CDA), Verbeet (PvdA), Timmer (PvdA), Tonkens (GL), Omtzigt (CDA), Adelmund (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Visser (VVD), Algra (CDA), vacature algemeen, Vietsch (CDA), Van der Vlies (SGP), Hessels (CDA), Hermans (LPF), Van Oerle-van der Horst (CDA), Van Dijk (CDA), Van Egenschot (VVD), Van Dijken (PvdA), Blom (PvdA), Kalsbeek (PvdA), Van As (LPF) en Schippers (VVD).

menen de leden van de PvdA-fractie. Dan past het niet om ook inkomens boven modaal een extra tegemoetkoming te geven. Ook de systematiek van de gekozen reparatie via de WWB lijkt bij nadere beschouwing weinig effectief.

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van onderhavig wetsvoorstel. Deze wijziging in de wet maakt het mogelijk om alle ouderen mensen in de AOW een financiële tegemoetkoming te geven. Tevens zorgt het voor aanpassingen in de financieringssystematiek die het mogelijk zal maken om bij de vaststelling voor het I-deel uit te gaan van een recentere peildatum en om het I-budget van gemeenten zorgvuldig met elkaar te vergelijken alvorens over te gaan tot een aanvullende uitkering.

Deze leden vinden dit op zich goede verbeteringen maar hebben wel enkele vragen over de uitvoerbaarheid.

De leden van de fractie van D66 hebben met sympathie kennis genomen van het voorstel de koopkracht van 65-plussers te verbeteren via verhoging van de AOW. Deze leden hebben echter tevens kennis genomen van de kritiek van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) op het voorstel om personen met een gekorte AOW voor aanvulling tot de volledige tegemoetkoming een beroep te kunnen laten doen op de Wet werk en bijstand (WWB).

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. Zij constateren dat een wijziging van de WWB noodzakelijk wordt geacht, zodat in 2005 AOW-gerechtigden met een gekort ouderdomspensioen via een verhoging van de bijstandsnorm alsnog de beoogde financiële tegemoetkoming van € 60 bruto per jaar kunnen ontvangen. Deze leden informeren waarom voor deze ingewikkelde constructie is gekozen. Zij vragen of er geen alternatieve vormgeving is overwogen. Zo ja, om welke redenen is daarvan afgezien?

Artikel I, onderdelen A en B

De leden van de CDA-fractie ondersteunen het voorstel van de regering om per 1 januari 2005 een financiële tegemoetkoming aan alle AOW-gerechtigden te verstrekken voor het jaar 2005. Deze maatregel past in het streven naar een evenwichtige ontwikkeling van de koopkracht voor alle groepen Nederlanders. Een probleem ontstaat als een oudere een lagere tegemoetkoming gaat ontvangen omdat het ouderdomspensioen op grond van de AOW gekort is vanwege onvoldoende opbouwjaren. De regering wil dat effect terecht voorkomen. De leden van de CDA-fractie vragen wel waarom dit probleem via de gemeenten opgelost moet worden en niet via de Sociale Verzekerings Bank (SVB). Het SVB heeft namelijk een compleet overzicht van AOW-gerechtigden inclusief degenen met een gekorte AOW. Gemeenten hebben dat overzicht niet. De gemeenten Den Haag en Rotterdam hebben onlangs becijferd dat ze slechts een kwart van de groep AOW-ers met een gekorte AOW in hun bijstandsbestand hadden zitten. Een groot deel van de AOW-populatie heeft namelijk geen aanspraak op aanvullende bijstand. Dit betekent dat gemeenten aanzienlijke extra uitvoeringskosten zullen hebben om iedere gerechtigde uit de doelgroep te bereiken. En de AOW-ers die niet in het gemeentelijke bestand zitten zullen zelf een aanvraag moeten gaan indienen. Gezien de korte invoeringsperiode van het wetsvoorstel lijkt dit een ondoenlijke opgave voor zowel AOW-gerechtigden als gemeenten. Is de regering het eens met deze analyse en wat wil zij er aan doen om iedere AOW-gerechtigde de extra tegemoetkoming tijdig te doen ontvangen? Is de regering voornemens om gemeenten financieel te

ondersteunen voor de extra uitvoeringskosten van deze maatregel? Hoe verhoudt dit wetsvoorstel zich tot de doelstelling van deregulering en de rapportage van de WWB?

De regering heeft de Kamer meerdere malen toegezegd dat iedere gemeente door de SVB op de hoogte wordt gebracht van mensen, die een onvolledige AOW-uitkering hebben, zodat zij passende actie kan ondernemen. Kan de regering aangeven of dit per 1 januari 2005 geregeld zal zijn?

De leden van de CDA-fractie achten het van groot belang dat mensen, die recht hebben op een bijstandsuitkering, omdat zij een inkomen hebben onder de bijstandsnorm, deze ook werkelijk krijgen.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de 60 euro verhoging straks zal worden uitbetaald aan iedereen boven de 65 jaar, die nu recht hebben op een bijstandsuitkering. Deze leden zijn daar zeer mee ingenomen. Ook ouderen, die een volledige AOW-opbouw hebben, zullen de toeslag van 60 euro ontvangen. Echter, ouderen die een onvolledige AOW-opbouw hebben, maar geen recht hebben op een aanvullende AOW-uitkering, omdat zij niet aan de bijstandsnormen voldoen, zullen niet de volledige toeslag van 60 euro ontvangen. De leden van de CDA-fractie vragen de regering om hoeveel mensen het hier gaat en of de regering de mening deelt dat dit zeer wrang kan zijn voor deze groep. Door een klein pensioen of een bescheiden eigen vermogen komen zij niet in aanmerking voor de bijstand maar ook niet voor de toeslag van 60 euro die iedere andere 65-plusser in Nederland wel kan krijgen. Ziet de regering mogelijkheden om voor deze specifieke groep een tegemoetkoming te doen, zodat zij ook recht zullen hebben op 60 euro?

Wat vindt de regering van het idee om de volledige toeslag van 60 euro uit te betalen, indien de 65-plusser tenminste over 25 jaar recht heeft op een AOW-uitkering heeft opgebouwd? Kan de regering de precieze kosten toelichten die aan deze maatregel verbonden zijn?

De leden van de CDA-fractie merken op dat het wetsvoorstel de colleges van burgemeester en wethouders de mogelijkheid biedt om de tegemoetkoming, als zijnde een verhoging van de bijstandsnorm, buiten aanmerking te laten bij de verlening van bijzondere bijstand. Waarom is sprake van een mogelijkheid en niet van een verplichting?

De leden van de CDA-fractie vragen wat er gebeurt met het inkomen van mensen die in een instelling verblijven en daarvoor de hoge eigen bijdrage betalen? Kunnen deze mensen ook een verhoging van 60 euro tegemoet zien?

De leden van de PvdA-fractie hebben bij dit wetsvoorstel nog enige vragen.

Hoeveel mensen ontvangen de AOW-verhoging van 60 euro terwijl zij een inkomen hebben dat hoger is dan modaal? Hoeveel mensen ontvangen de AOW-verhoging terwijl zij een inkomen hebben dat lager is dan 130% van het wettelijk minimumloon (WML)?

Hoeveel mensen kunnen onvoldoende of geen gebruik maken van de ouderenkorting omdat zij een verzilveringsprobleem hebben? Hoe groot is het volume in geld dat niet wordt uitgekeerd omdat deze ouderen een fiscaal verzilveringsprobleem hebben? Hoeveel van deze ouderen hebben een inkomen minder dan 130% WML?

Hoeveel mensen ontvangen landelijk een onvolledige AOW? Hoeveel mensen ontvangen daarvoor een compensatie via de WWB? Wat is het gemiddelde inkomen van de mensen met een onvolledige AOW, die daarvoor geen compensatie via de WWB ontvangen?

De leden van de PvdA-fractie vragen of het waar is dat de VNG heeft laten weten dat het hier een onuitvoerbaar wetsvoorstel betreft dat bovendien haaks staat op de WWB. Indien dit waar is, waarom heeft de regering niet vooraf met de VNG overlegd?

De leden van de PvdA-fractie vragen of het waar is, zoals de gemeente Den Haag heeft berekend, dat van de mensen die een onvolledige AOW-uitkering ontvangen maar 25% daarvan een aanvulling via de WWB krijgen? Is dat een beeld van de grote steden? Zo ja wat is het percentage daar?

Is het waar dat met dit reparatievoorstel daarom maar een beperkt aantal mensen kan worden bereikt?

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom voor deze weinig effectieve methode via de gemeente is gekozen en niet voor een methode via de SVB? De SVB kent immers alle mensen met een onvolledige AOW? De gemeenten kennen ze niet. Is het risico dat veel mensen op deze manier niet krijgen waar ze recht op hebben niet onaanvaardbaar te groot? Wat zijn de kosten voor de SVB als zij deze regeling zelf uitvoeren? Wat zijn de kosten voor de gemeenten als zij dit uit moeten voeren? Hoe komen de gemeenten aan de adressen van mensen met een onvolledige AOW? Moeten zij voor alle mensen met een onvolledige AOW een bruto-nettoberekening vanwege de gezinssamenstelling uitvoeren? Moet ook een volledig inkomensvermogensonderzoek plaats vinden?

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering kan toelichten of de gemeenten per 1 januari deze regeling kunnen uitvoeren. Kan voor die datum een ICT oplossing gerealiseerd worden? Of denkt de regering aan een handmatige uitvoering? Welke uitvoeringskostencompensatie heeft de regering beschikbaar gesteld?

Waarom is deze regeling slechts voor 2005 voorgesteld? Hoe hoog zijn de uitvoeringskosten als de investeringen in 1 jaar moeten worden afgeschreven?

De VNG heeft voorgesteld om voor mensen die een aanvullende WWB uitkering hebben de bijstandsnorm voor 65-plussers te verhogen. Dat leidt voor de gemeenten tot een zeer eenvoudige uitvoering.

Beter lijkt het de leden van de PvdA-fractie om gewoon de SVB te vragen de volledige verhoging ook voor mensen met een gedeeltelijke AOW toe te passen. Immers zij zijn alleen bij de SVB bekend.

Deze leden vragen of de regering inmiddels heeft overwogen om de aanvulling op de AOW door de SVB te laten uitvoeren? Zo ja per wanneer? Zo nee, waarom niet?

Indien de gemeenten wel de aanvulling via de bijstand realiseren, hoe moeten de mensen die niet bijstand gerechtigd zijn hun AOW-verhoging krijgen? Of laat de regering die groep zonder volledige tegemoetkoming? Hoe groot is die groep en welk bedrag lopen zij gemiddeld mis?

Is het waar dat Burgemeester en wethouders er ook voor kunnen kiezen om de AOW-tegemoetkoming wel op te nemen in de draagkrachtbepaling voor de bijzondere bijstand? Betekent dat voor die mensen per saldo geen koopkrachtverbetering van 60 euro aanvulling op de AOW plaats vindt? Vindt de regering dat er een recht op deze aanvulling moet zijn dat niet door B en W ongedaan zou mogen worden?

De leden van de VVD-fractie geven aan op dat vanuit verschillende hoeken wordt opgemerkt dat de toekenning van de financiële tegemoetkoming aan mensen met een gekorte AOW voor veel extra administratieve lasten zal zorgen. De leden van de VVD-fractie vragen de regering duidelijkheid te verschaffen over de extra administratieve lasten die deze regeling met zich meebrengt en te kijken naar andere mogelijkheden om ouderen met een AOW financieel tegemoet te komen die minder administratieve lasten

met zich meebrengen. De VNG geeft bijvoorbeeld het idee om de bijstandnorm voor 65-plussers tijdelijk te verhogen.

Tevens blijken veel mensen met een gekorte AOW niet bekend bij gemeenten. Kan de regering meer duidelijkheid verschaffen over hoeveel mensen met een gekorte AOW bereikt kunnen worden met de huidige kennis en hoe de regering ervoor wil zorgdragen dat ook de overige mensen bereikt gaan worden.

De leden van de VVD-fractie merken op dat de aanpassingen die de gemeenten in de werkprocessen moeten maken om mensen de tegemoetkoming in de AOW kunnen uitbetalen zodanig zijn dat gemeenten verwachten dat dit niet voor 1 januari 2005 gereed zal zijn. Gezien het feit dat het slechts om een tijdelijke maatregel gaat die alleen in 2005 geldt, vragen deze leden de regering om toe te lichten wat zij van de effectiviteit van deze maatregel verwachten.

De leden van de D66-fractie merken op dat samengevat de VNG kritiek heeft op:

- de (volgens de VNG) onuitvoerbaarheid van de gekozen oplossing; de administratieve lasten;
- de onbekendheid van de gemeenten met een groot deel van de doelgroep; de invoeringstermijn.¹

De leden van de D66-fractie verzoeken de regering te reageren op deze kritiek. Is uitvoering door de SVB op basis van de normbedragen uit de WWB een alternatief?

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of over dit wetsvoorstel vooraf overleg is gevoerd met de VNG. Weten gemeenten precies welke inwoners een gekorte AOW hebben? Uit het commentaar van de VNG op het voorliggende wetsvoorstel d.d. 5 november jl. leiden de leden van de ChristenUnie af dat dit niet het geval is. Ligt het niet voor de hand de uitvoering over te laten aan de SVB, die daar wél zicht op heeft? In de toelichting op het voorstel wordt niet ingegaan op de extra administratieve lasten die het voorstel met zich meebrengt. Kan bij benadering worden aangegeven welke uitvoeringskosten hiermee gepaard gaan? Krijgen gemeenten die geheel of gedeeltelijk vergoed? Zo neen, waarom niet? In de toelichting wordt gemeld dat in overleg met de VNG zal worden bezien hoe de uitvoering op de meest eenvoudige wijze vorm kan krijgen. Heeft dit overleg inmiddels plaatsgevonden? Zo ja, met welk resultaat? Zo neen, waarom niet? Wordt het dan niet erg kort dag voor de gemeenten?

Artikel I, onderdeel C

De leden van de CDA-fractie ondersteunen de twee voorgestelde wijzigingen in de financieringssystematiek van de WWB. Deze leden zijn vooral verheugd dat de regering voortvarend heeft gereageerd op het verzoek van de leden van de CDA-fractie om meer actuele gegevens te hanteren ten behoeve van de bepaling van het inkomensdeel voor gemeenten. Dat is vooral van belang voor groeigemeenten die een relatief snelle stijging van het aantal huishoudens binnen hun gemeentegrenzen ervaren. De leden van de CDA-fractie vragen de regering wel om aan te geven welke peildatum gehanteerd gaat worden en welke parameters en rekengegevens in aanmerking komen voor een meer recente peildatum.

De leden van de PvdA-fractie menen dat de regering bij de reparatie voor de groeigemeenten voortvarend te werk is gegaan. Ook hier hebben deze leden enige vragen.

Hoe veel gemeenten hebben voordeel van deze bijstelling? Welke zijn dat? Wat is de hoogte van de uitkering voor de bijstelling en wat is de hoogte

¹ SZW04-797.

na de bijstelling? Welke gemeenten ondervinden nadeel van deze bijstelling? Welke en hoeveel in geld?

De leden van de VVD-fractie merken op dat uit het gedeelte van de memorie van toelichting dat ingaat op de mogelijkheid die er gecreëerd wordt om bij de definitieve vaststelling voor het I-deel voor de WWB uit te gaan van een recentere peildatum voor het uiteindelijke verdeelmodel niet duidelijk wordt tot welke datum de gegevens geactualiseerd kunnen worden. De aan het woord zijnde leden vragen de regering hierover duidelijk te geven. Kan de regering tevens uitgebreider aangeven waarom, het feit dat de strikte omlijning van de leden die de regering de bevoegdheid geven om een recentere peildatum te gebruiken, het overbodig maakt om deze bevoegdheid in een Algemene maatregel van bestuur vast te leggen?

De ministeriële regeling die ervoor moet zorgen dat gemeenten met elkaar vergeleken kunnen worden alvorens tot een aanvullende uitkering op het I-budget zal volgens de leden van de VVD-fractie leiden tot een eerlijkere behandeling. Wel vragen deze leden hoe de regering ervoor gaat zorgdragen dat alle aanvragen voor het eind van het jaar zullen zijn afgehandeld en wat de consequentie zal zijn wanneer dit niet gebeurt. Kan de regering hier meer duidelijkheid over verschaffen.

Artikel I, onderdeel D

De leden van de PvdA-fractie achten het een goede zaak dat de bezwaartermijnen worden herzien en vastgelegd. Heeft er overleg met de VNG over dit onderdeel van het wetsvoorstel plaatsgevonden? Wat is de opvatting van de VNG over de onderhavige wijziging?

De voorzitter van de commissie,
Hamer

Adjunct-griffier van de commissie,
Post